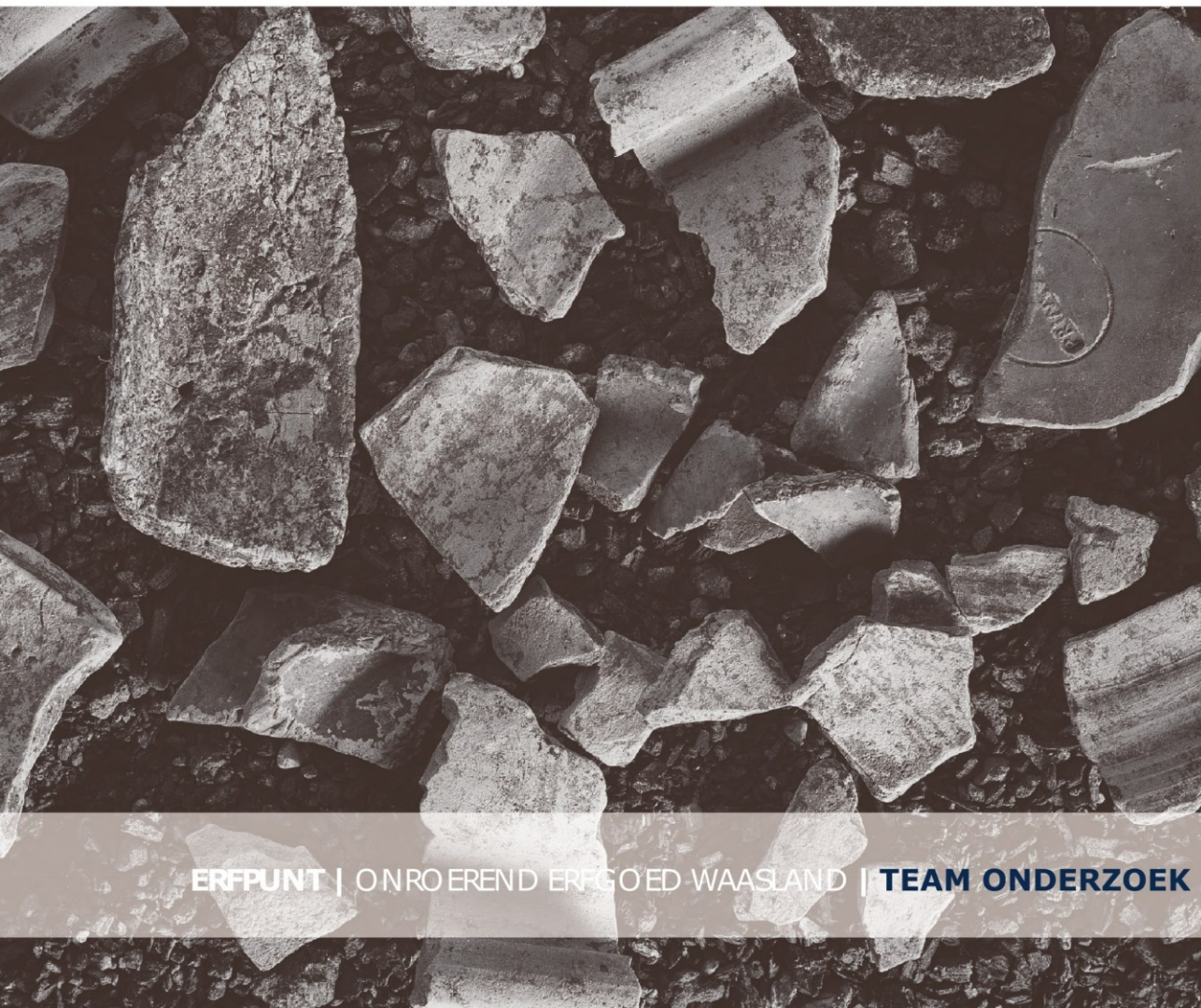

Archeologienota

Beveren – Gentstraat 2022

Programma van maatregelen

RAPPORT

Rapporten van Erfpunt – team Onderzoek

224

Project

Beveren - Gentstraat 2022

Projectcode Agentschap Onroerend Erfgoed

2022C72

Uitvoerder project

Erfpunt – team Onderzoek

OE/ERK/Archeoloog/2016/00101

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Auteurs

Thierry Van Neste, Rani Evaert

Wetenschappelijke begeleiding

Erfpunt - team Beheer

© Erfpunt – team Onderzoek, 2022

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Erfpunt.

Erfpunt aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN 0778-3841

Erfpunt - team Onderzoek

Regentiestraat 63

9100 Sint-Niklaas

Tel +32 (0)3 778 87 59

onderzoek@erfpunt.be

www.erfpunt.be

www.facebook.com/Erfpunt

<https://sketchfab.com/Erfpunt>

1. Volledigheid van het uitgevoerde vooronderzoek

In het kader van de omgevingsvergunning werd enkel een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van de resultaten hiervan kan gesteld worden dat binnen het projectgebied geen waardevolle archeologische site aanwezig is en dat er geen verdere maatregelen moeten getroffen worden in het kader van archeologisch erfgoed. Het uitgevoerde vooronderzoek kan diensgevolge als volledig beschouwd worden.

2. Aanwezigheid van een archeologische site

Globaal gezien zijn er weinig archeologische elementen uit de nabije omgeving die duiden op een antropogene aanwezigheid binnen het projectgebied in het verleden.

Aangaande de aanwezigheid van steentijd artefactensites geldt evenwel een verhoogd potentieel. Onderzoek wijst immers op het belang van de nabijheid van open water voor de aanwezigheid van steentijd artefactensites^{1, 2}. Hierbij lijkt de afstand van ± 250 m de bovengrens te zijn³. Toponymische indicatoren als de “Beekmolenstraat”, “Kleine Beekmolenstraat” en “Molenbeekweg” binnen en nabij het projectgebied, in combinatie met hetgeen het Digitaal Hoogtemodel toont, doen vermoeden dat de huidige Dijkgracht ondanks de benaming teruggaat op een oude waterloop van natuurlijke oorsprong. Omwille van de verwachte aanwezigheid van een goed ontwikkelde podzolbodem binnen de zandleemgronden bestaat voor het projectgebied – met uitzondering van locatie 14 – een reële kans op steentijd artefactensites.

Wat betreft recentere periodes vanaf het neolithicum wijzen de archeologische omstandigheden daarentegen niet concreet op een hoog archeologisch potentieel voor het projectgebied. Met uitzondering van enkele vermoedelijk Gallo-Romeinse paalkuilen, zijn in de nabije omgeving geen noemenswaardige archeologische waarden gekend. Niettemin is de eventuele aanwezigheid van archeologische sporen uit de metaaltijden, de Romeinse tijd of de middeleeuwen daarmee niet uitgesloten.

Historische gegevens wijzen er op dat de huidige perceelgrenzen waarschijnlijk teruggaan tot de 15de/16de eeuw, wanneer de bolle akkers aangelegd werden. Algemeen kan gesteld worden dat de bijhorende perceelgrachten oorspronkelijk veel breder waren. Het is dan ook uiterst onwaarschijnlijk dat ter hoogte van deze grachten nog archeologisch erfgoed verwacht moet worden. Behalve in de

¹ De Bie et. al. 2019, 49.

² Van Gils et. al. 2019, 7; 38.

³ Van Gils & Meylemans 2017.

zones waar historische kaarten wijzen op de aanwezigheid van bebouwing, kan daarenboven een erg lage archeologische verwachting vooropgesteld worden voor resten uit de nieuwe tijd.

De iets ruimere omgeving - met name het gebied ten zuidoosten van het projectgebied - kreeg vanaf de nieuwe tijd een militaire invulling door de oprichting van de Defensieve Dijk. De kans dat zich binnen de contouren van het studiegebied eveneens sporen van militaire aard bevinden is echter uitermate gering.

Een groot deel van locatie 13 was in het recente verleden reeds voorwerp van archeologisch onderzoek. In 2017 vond namelijk een vlakdekkende opgraving plaats in het kader van de aanleg van een Fluxys-leiding tussen Beveren en Zwijndrecht. Na afloop van dit onderzoek mag uitgegaan worden van een zeer laag potentieel op archeologische waarden. Naast de natte drainageklasse en ongunstige bewaringstoestand was immers sprake van een bijzonder lage sporendensiteit bestaande uit enkele losse paalkuilen en grote kuilen met onbepaalde functie. Binnen de contouren van huidig projectlocatie 13 bleek de bodem daarenboven sterk gewoeld en verstoord te zijn.

3. Waardering van de archeologische site

Bij de geplande werken zal in totaal ongeveer 7 208,44 m² bijkomend verstoord worden. Gezien de geplande werken hoofdzakelijk de plaatselijke heraanleg en uitbreiding van de bestaande grachten omvatten, zullen deze over het algemeen echter een eerder beperkte impact hebben op eventueel aanwezig archeologisch erfgoed. Op locaties 1 tot en met 5 houden de voorziene werkzaamheden namelijk uitsluitend een geringe verplaatsing of uitbreiding van de huidige Dijkgracht in. Ook de impact van de bijkomende heraanleg van de voetwegen en wegen is verwaarloosbaar te noemen aangezien het steeds gaat om reeds geroerde gronden.

Hoewel de grootste impact van de uitbreiding van de bestaande (ingebuisde) grachten verwacht wordt binnen locaties 10 tot en met 12, zal de daadwerkelijke oppervlakte van de verstoringen echter beperkt en eerder gefragmenteerd zijn. Daarenboven dient hier rekening te worden gehouden met een ruimere bestaande verstoring door de historische omvang van de grachten, waardoor de reële impact beperkter zal zijn. Gezien de mogelijkheid voor kennisvermeerdering nagenoeg onbestaande is door het gesnipperde karakter van de geplande bodemingrepen – een ruimtelijk overzicht en inzicht van het archeologisch vlak is in dit geval uitgesloten – is een verder archeologisch traject in deze locaties kosten-baten niet verantwoord.

Wat betreft locatie 13 dient rekening gehouden te worden met een bijkomende verstoringen binnen een zone van ± 2 660,09 m². De recente archeologische activiteiten ten behoeve van het Fluxys-traject toonden reeds een enigszins geroerde ondergrond en natte – aldus voor de mens ongunstige –

bodemomstandigheden van de gronden aan. Ter hoogte van de geplande bodemingrepen werden slechts enkele mogelijke sporen geregistreerd die bij een verder onderzoek veelal een natuurlijke oorsprong bleken te hebben. Binnen de antropogene sporen kon geenszins een structuur onderscheiden worden. Op basis van deze vaststellingen kan een erg lage archeologische verwachting vooropgesteld worden, waardoor een bijkomend archeologisch onderzoek hier dan ook niet wenselijk is. Eenzelfde redenering geldt tot slot ook voor locatie 14. Rekening houdend met de zeer natte alluviale (klei)bodem die geenszins bestemd zal geweest zijn voor de mens om er zich te settelen, is het archeologisch potentieel ook hier miniem.

4. Impactbepaling

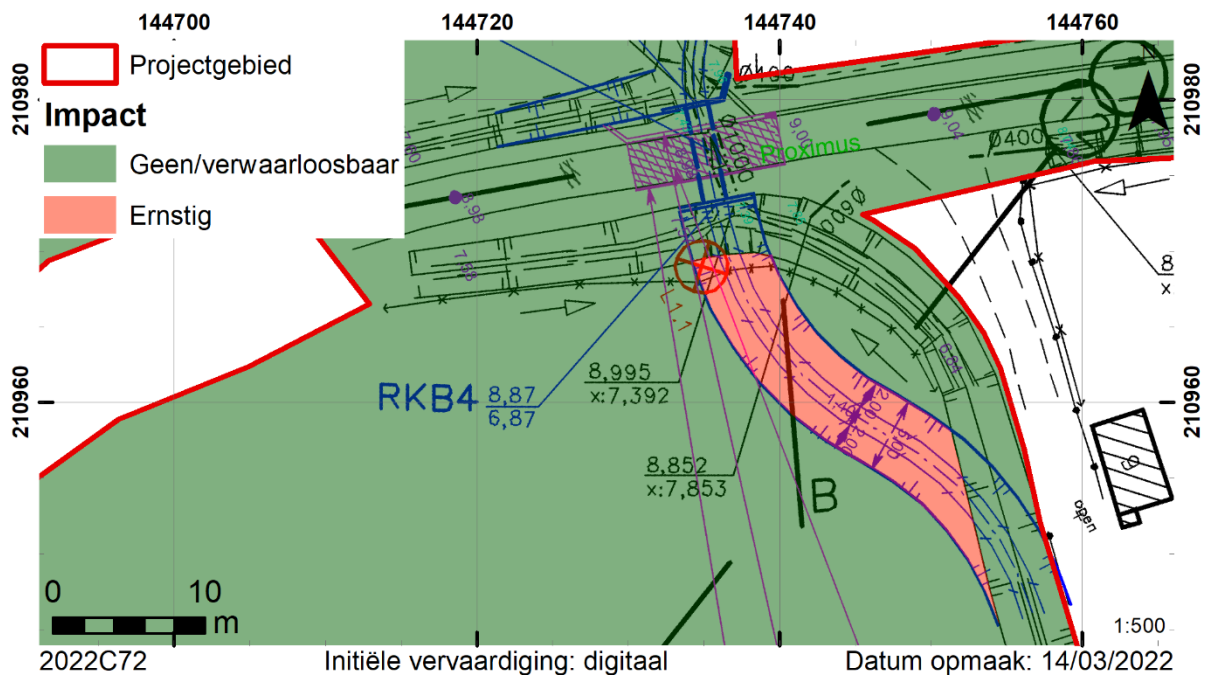
Voor de meeste locaties kan gesteld worden dat de impact van de geplande werken eerder gering is in oppervlakte. Hoewel de ontworpen breedte van de grachten 4,80 tot 6,40 m zal bedragen, zal vrijwel overal sprake zijn van een uitbreiding van de reeds aanwezige grachten. De omvang van de verstoringen zal dan ook altijd iets beperkter zijn.

Bij de afbakening van de verstoringen werd telkens uitgegaan van een volstrekt ongeroerde ondergrond. Ter hoogte van de historische grachten zal echter rekening moeten worden gehouden met een vermoedelijk ruimere verstoring door een historisch grotere omvang van de grachten. De werkelijke impact zal dan ook vrijwel zeker beperkter zijn qua oppervlakte.

Onderstaand zal de impact van de werken per locatie besproken worden.

4.1. Locatie 1

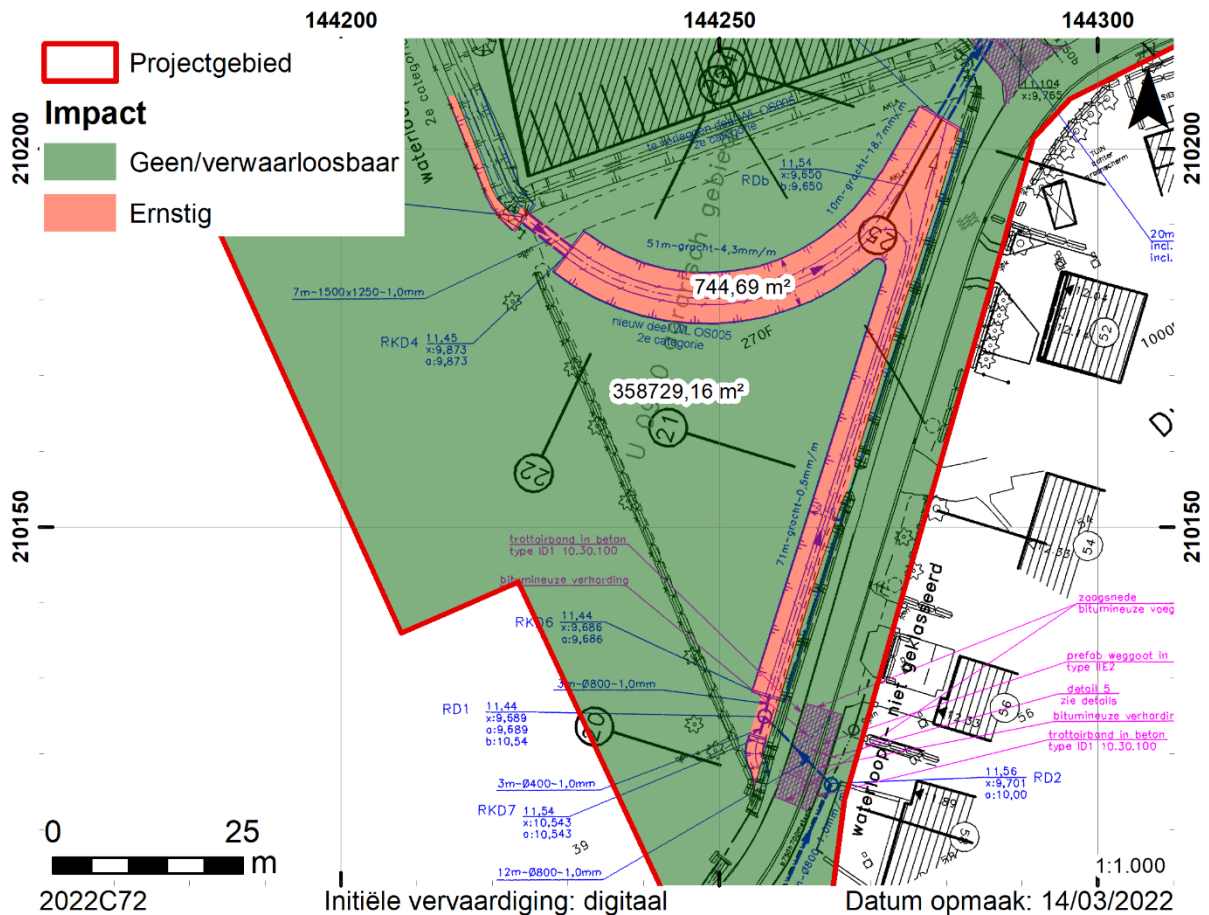
Binnen locatie 1 zal de bestaande waterloop slechts over een zeer beperkte lengte daadwerkelijk verplaatst worden. De oppervlakte waarbinnen de inrichting van de nieuwe gracht een ernstige impact zal hebben, is beperkt tot 117,30 m².

Kaart 1. Impact van de werken op locatie 1.

4.2. Locatie 2

Op locatie 2 zal de bestaande gracht grotendeels uitgebreid worden. Daarnaast zal een nieuw segment aangelegd worden dat verbonden zal worden door middel van rioleringsbuizen. Wanneer we ervan uitgaan dat de zone naast de bestaande gracht nog niet verstoord zou zijn, dienen we op deze locatie rekening te houden met een totale bijkomende verstoring van 744,69 m².

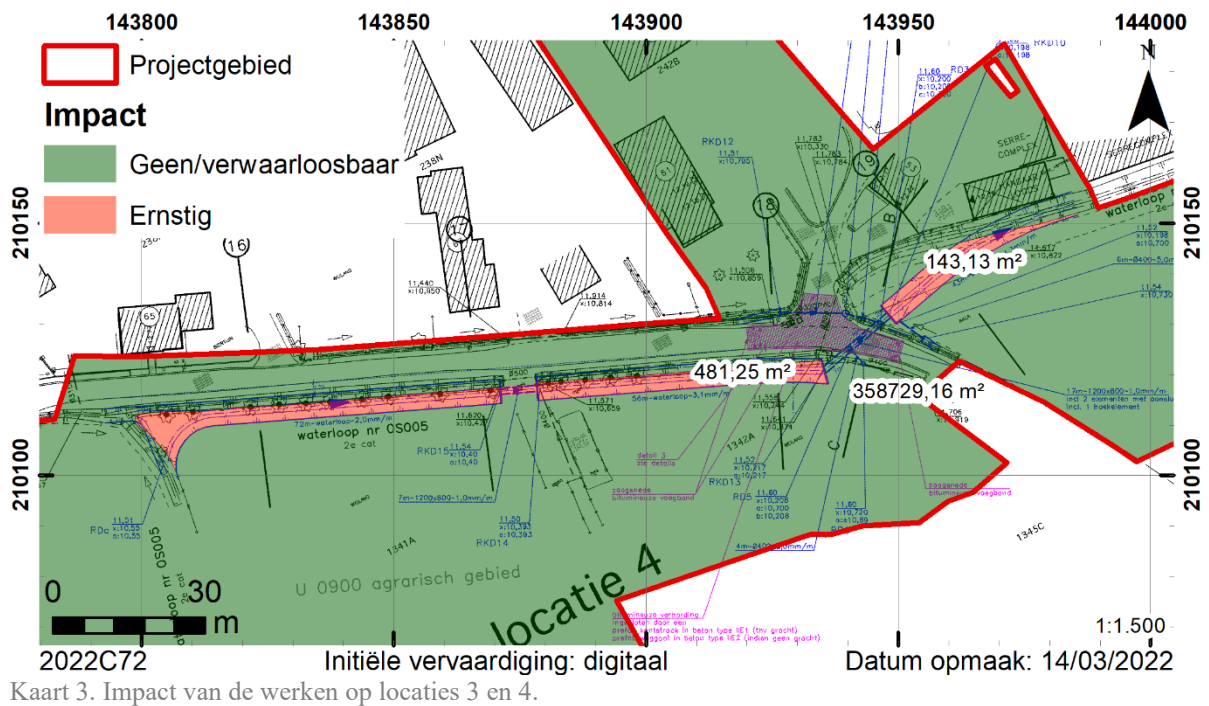

Kaart 2. Impact ter hoogte van locatie 2.

4.3. Locatie 3 en 4

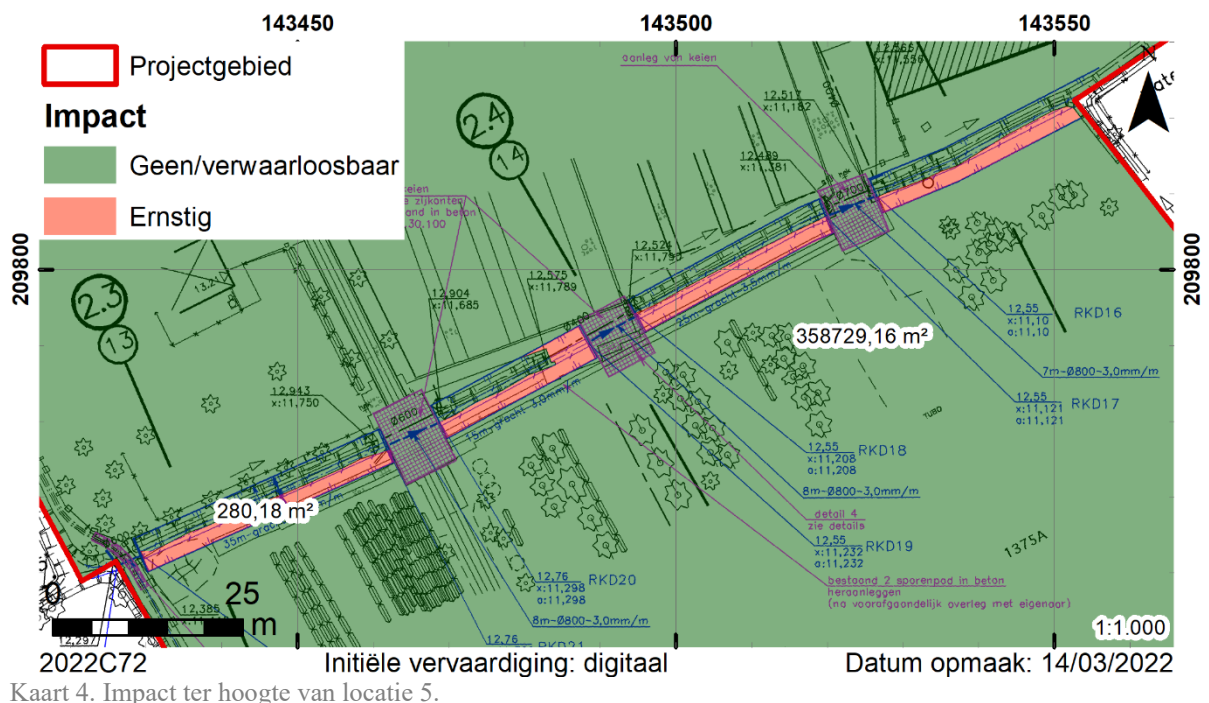
Op locatie 3 zal de bestaande bocht van de gracht sneller afgebogen worden. Hierdoor zal een bijkomende versterking van 143,13 m² plaatsvinden.

De uitbreiding van de bestaande gracht op locatie 4 zal, samen met de verbindende riolering, een bijkomende versterking van 481,25 m² teweegbrengen.

4.4. Locatie 5

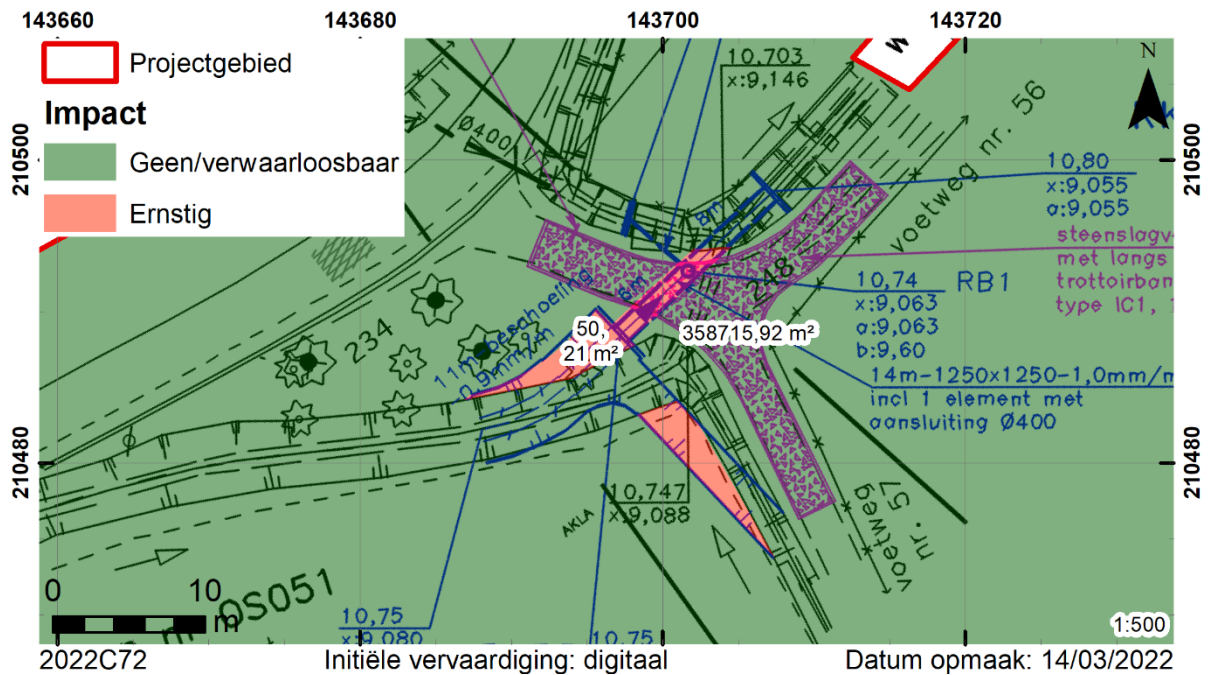
Binnen locatie 5 zal de bestaande gracht verder naar het zuiden uitgebreid worden. De totale oppervlakte van deze uitbreiding bedraagt slechts 280,18 m², gespreid over een afstand van 137,24 m².

4.5. Locatie 6

De impact ter hoogte van locatie 6 zal zeer beperkt zijn, namelijk 50,21 m². De impact van de heraanleg van de voetwegen wordt als verwaarloosbaar gezien, aangezien het hier enkel oppervlakkige ingrepen

betreft. Zelfs wanneer we hier rekening zouden houden met een ernstiger verstoring, zou de oppervlakte beperkt blijven tot $\pm 200 \text{ m}^2$ (gracht + wegnis).

Kaart 5. Impact bij locatie 6.

4.6. Locatie 7

Aangezien bij locatie 7 enkel de bestaande rioolverbinding van 1 000 mm vervangen zal worden door een verbinding van 1 250 x 1 250 mm, en een beschoeiing geplaatst zal worden binnen de bestaande gracht, kan gesteld worden dat de geplande werken hier geen werkelijke impact zullen hebben op enig archeologisch erfgoed.

4.7. Locatie 8

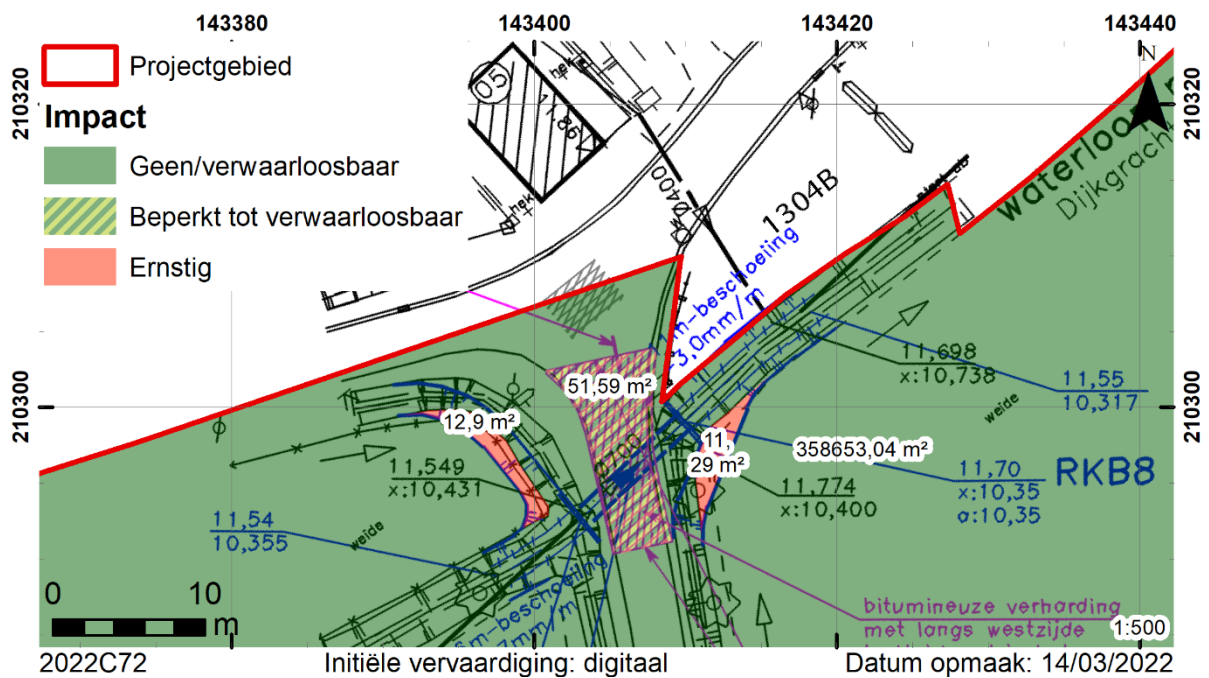
Net als bij locatie 7 zal binnen deze locatie enkel de bestaande rioolverbinding van 1 000 mm vervangen worden door een verbinding van 1 250 x 1 250 mm. Daarnaast zal ook een deel van de bestaande gracht voorzien worden van een beschoeiing. Opnieuw kan gesteld worden dat de geplande werken hier geen reële impact zullen hebben. Enkel de aanleg van de bitumineuze verharding bovenaan zou eventueel gezien kunnen worden als een verstoring van de ondergrond. De oppervlakte hiervan is echter beperkt tot $\pm 60 \text{ m}^2$, aangezien de totale oppervlakte hiervan ($\pm 78 \text{ m}^2$) reeds verstoord werd door de huidige ingebuisde gracht.

4.8. Locatie 9

Ter hoogte van locatie 9 zal opnieuw de bestaande ingebuisde verbinding, ditmaal van 700 mm diameter, vervangen worden door een verbinding van 1 500 x 1 000 mm. Hoewel uitgegaan kan worden van een bijkomende verstoring zal deze qua oppervlakte verwaarloosbaar zijn.

De beperkte uitbreiding van de grachten aan weerszijden van de Puiput zal wel een bijkomende verstoring teweegbrengen. Het gaat hier echter om een oppervlakte van 11,29 m² (oostkant) en 12,90 m² (westkant).

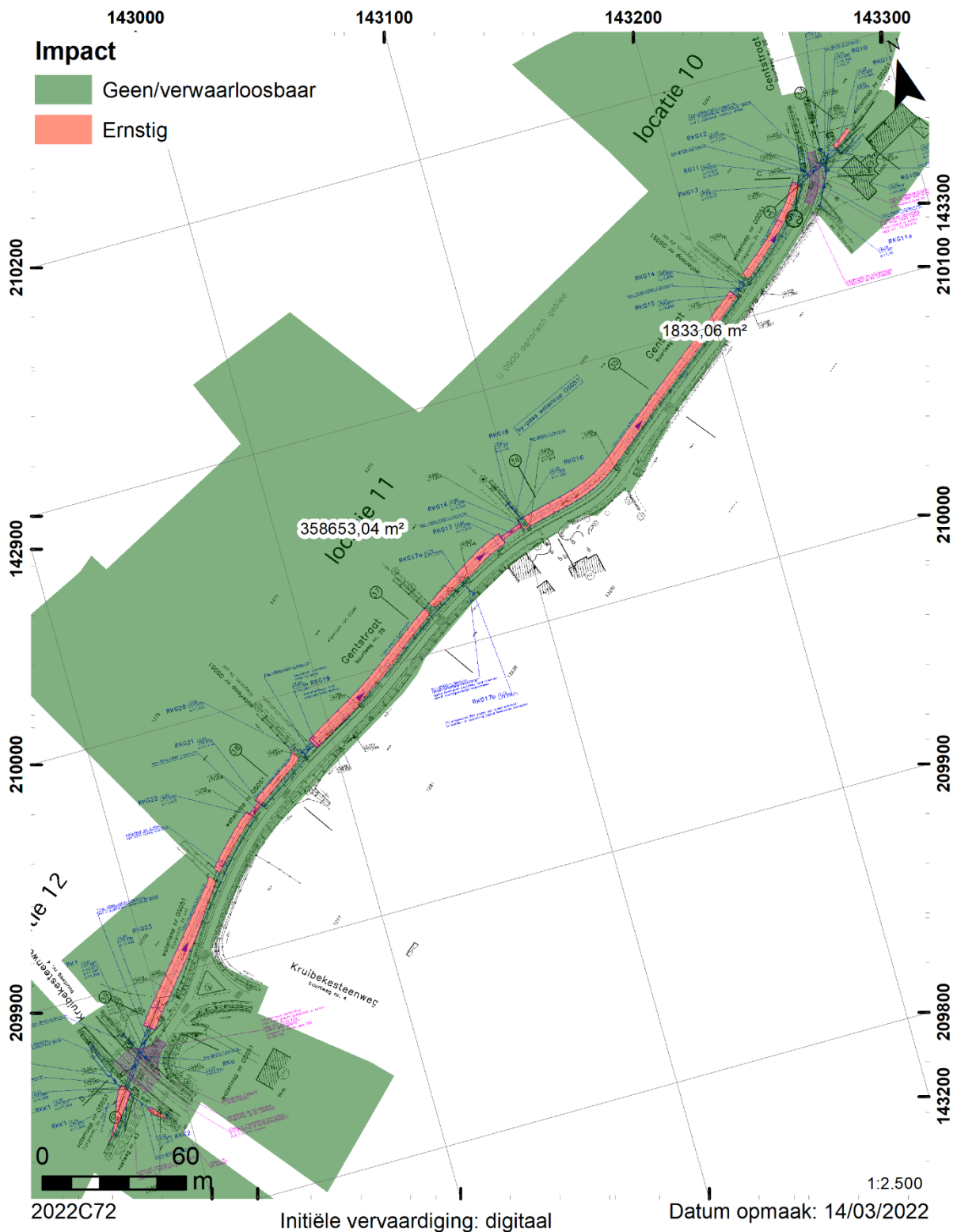
De heraanleg van de bitumineuze verharding kan mogelijk een bijkomende impact hebben op de ondergrond. De oppervlakte hiervan is echter beperkt tot 51,59 m². Daarenboven gaat het om een herstelling van een reeds bestaande weg, waardoor de reële impact waarschijnlijk verwaarloosbaar zal zijn.

Kaart 6. Impact bij locatie 9.

4.9. Locaties 10, 11 en 12

Doorheen locaties 10, 11 en 12 zullen de geplande werken een ernstige impact hebben op een zone van in totaal 1 833,06 m². Hierbij dient wel de kanttekening geplaatst te worden dat deze impact gespreid zal zijn over een lengte van ± 530 m, wat inhoudt dat de gemiddelde breedte van de verstoring 3,45 m bedraagt. In de meeste gevallen gaat het namelijk enkel om een uitbreiding van de bestaande – al dan niet ingebuisde – grachten. Enkel ter hoogte van locatie 12 zal de gracht over een beperkte lengte volledig los van de bestaande gracht geplaatst worden. Hier zal deze een breedte van 5,30 m hebben.

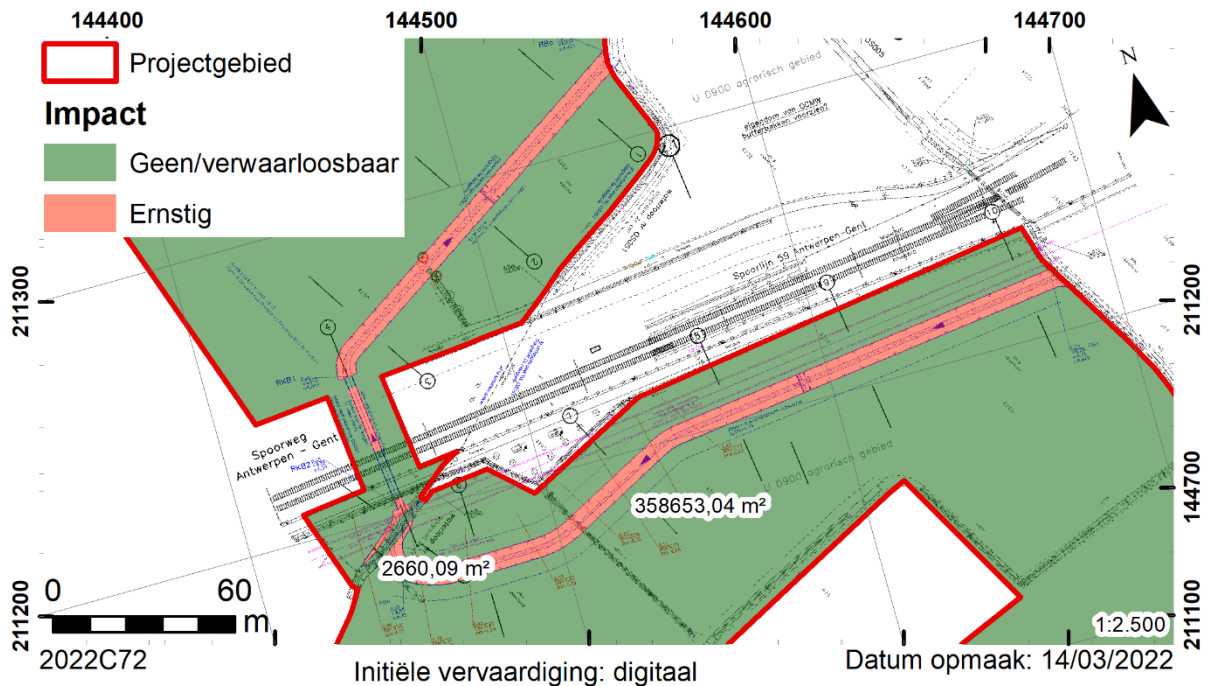

Kaart 7. Impact bij locaties 10, 11 en 12.

4.10. Locatie 13

De geplande werken zullen vanuit de grootste impact hebben binnen locatie 13. Hier zal namelijk een zone van $\pm 2\,660,09\text{ m}^2$ bijkomend verstoord worden. Aangezien het hier gaat om locaties die vrijwel

nergens grenzen aan bestaande grachten, kan gesteld worden dat hier daadwerkelijk rekening zal moeten worden gehouden met de volledige afgebakende oppervlakte.

Kaart 8. Impact van de werken in locatie 13.

4.11. Locatie 14

Op locatie 14 zal de loop van de nieuwe gracht in totaal 874,33 m² bijkomend in beslag nemen. Deze oppervlakte kan opgedeeld worden in een zone van 242,07 m² ten zuiden van de Trepelandstraat en 632,26 m² ten noorden ervan.

Aangezien de verbinding onder de spoorweg zal gebeuren door middel van onderdoorpersing, is de verstoring hierdoor verwaarloosbaar.

